

Sisäministeriö, pelastusosasto
kirjaamo@intermin.fi

Viite: Lausuntopyyntö pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisyn toimintaohjelmaluonnoksesta, 15.8.2019, SM Dno-2018-2296

Pohjois-Savon pelastuslaitoksen lausunto ohjelmaluonnoksesta ”*Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025, Pelastustoimen toimintaohjelma onnettomuuksien ehkäisemiseksi*”

Pohjois-Savon pelastuslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua Sisäministeriön 2019 toteuttamasta onnettomuuksien ehkäisyn kehittämishankkeesta *Turvallinen ja onnettomuuksista vapaa arki 2025*. Pohjois-Savon pelastuslaitos on myös käsitellyt hankkeesta laadittua Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston lausuntoluonnosta johtotiimin kokouksessaan 30.9.2019.

Pohjois-Savon pelastuslaitos yhtyy kumppanuusverkoston lausuntoon, jossa pelastuslaitokset esittävät ohjelmaluonnoksesta yhteisenä kantanaan seuraavat huomiot:

”Ohjelmaluonnoksen arviointi on hyvin riippuvainen siitä näkökulmasta, josta asiakirjan tarkastelua suoritetaan. Ohjelmaluonnos on perustellusti sisällöltään ennakkoluuloton, asiakaslähtöisyttä ja vaikuttavuustavoitteiden käyttöönottoa tukea. Sen sijaan valinta määrittellä kymmenen vaikuttavuustavoitteen ohella 250 tunnustettua tekoa on ongelmallinen, mikäli ohjelmaa tarkastellaan asiakirjana, joka konkreettisesti tasolla ohjaisi pelastuslaitosten resurssin käyttöä tai antaisi perusteita pelastuslaitosten resurssien käytön kohdentamiseen. Aiempien kokemusten perusteella suurinta mahdollista vaikutusta pelastustoimen palveluihin tuottavat palveluja fokuksivat ja yhteisiä toimialan maaleja kuvaavat esitykset, joissa tavoitteiden määrä on kohtuullisen niukka ja tavoitteet siten pelastuslaitoksen johtamiseen tehokkaasti liitettävissä.

Suhde pelastustoimen uudistushankkeen valmisteluun ja siinä esiteltyyn onnettomuuksien ehkäisytöiden tavoitteenasetteluun ei ole aivan selkeä, vaikka lausuttavan olevan ohjelman laadinta on yksi kirjatuista uudistushankkeen toimenpiteistä. Uudistushankkeen loppuraporttiin on kirjattu, että toimintaohjelmalla *Luodaan toimialalle onnettomuuksien ehkäisyn tavoitteet, jotka ohjaavat yhteistä tekemistä vaikuttavuuden parantamiseksi (Lähde: Onnettomuuksien ehkäisyn yhdenmukaistaminen – työryhmän loppuraportti)*. Viitaten edellisessä kappaleessa esitettyyn epäilyyn ohjelmaluonnoksen konkreettisesta ohjausvaikutuksesta, voidaan epäillä, onko ohjelmaluonnos tavoittanut juuri niitä sisältöjä, joita uudistushanke esitti. Esimerkiksi työmittareiden vakioimiseksi vaikutusten ja vaikuttavuuden seuraamiseksi on vielä

kesken, eikä toimialan tietotuotanto mahdollista tarvittavan laajuista vaikuttavuuden seurantaan.

Tässä yhteydessä Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto muistuttaa, että pelastustoimen uudistushankkeessa esitettyjen kehittämistoimenpiteiden toteutus on miltei kokonaan aloittamatta. Lausuttavana olevan ohjelmaluonnoksen ei tule merkitä onnettomuuksien ehkäisytyön edistämistä siten, että uudistushankkeen loppuraportin ehdotukset jäävät toissijaiseksi ja toteuttamatta. Toimialan yhteiskunnalle tuotaman lisäarvon näkökulmasta uudistushankkeen loppuraporttien ehdotukset eivät ole toissijaisia vaan edelleen erittäin relevantteja.

Onnettomuuksien ehkäisytyön muokkaaminen asiakaslähtöiseksi edellyttää tavoitteiden asettamisen lisäksi konkreettista valmistelurakenteiden muokkaamista, uusien suunnittelumenetelmien käyttöönottoa ja suunnittelussa käytettävien lähteiden monipuolistamista. Tämän vuoksi pelastuslaitosten kumppanuusverkoston omavalmion käyttöönotto voi merkittäväällä tavalla edistää ohjelmaluonnoksen näkökulmien huomioonottamista pelastuslaitosten työssä.

Palvelutuotantoa kehitettäessä on syytä huomioida, että paikallisena ja alueellisena toimijana pelastuslaitoksella on parhaat mahdollisuudet esimerkiksi tarvittavien yhteistyökumppanuuksien tunnistamiseen ja työmuotojen valintaan, jolloin kansallisen ohjelman tulisi pidättäytyä liian detaljitasolle viedyistä kirjauksista. Esimerkiksi ikäihmisten turvallisuuden alueellisen tilannekuvan sijasta vastaavien tietojen vienti lähtö- ja seurantatiedoiksi paikallisiin vanhuuspoliittisiin ohjelmiin voi olla tehokkaampi tapa yhteisen näkemyksen löytämiseen.

Tulkinta resurssien säästöstä yhteistyötä toteutettaessa on optimistinen (sivu 17). Pelastuslaitoksen palvelutuotannon rakenteiden uudistaminen edellyttää huolellista suunnittelua ja sitouttamista sekä johtamista kaikilla johtamisen tasoilla.”

Lisäksi Pohjois-Savon pelastuslaitos haluaa todeta hankkeesta ja sen tuloksista, että se on ollut napakasti ja tiukassa aikataulussa läpi viety hanke, jossa onnistuttiin ottamaan laajalti huomioon viranomaisien ja eri yhdistysten näkökulmia onnettomuuksien ehkäisyn kokonaisuuteen. Hankkeessa käytetty ilmiölähtöinen tarkastelukulma on ollut tuore. Eri sidosryhmien yhteiset kokoukset ja hankkeessa mukana olevien välitehtävät nostivat esiin painopistealueita ja priorisointeja ydinkohtiin, jotka helpottavat hankkeen tulosten seurantaan ja jalkauttamista sekä mitattavien tulostavoitteiden hahmottamista. Jako viiteen ilmiöluokkaan ja edelleen kymmeneen vaikuttavuustavoitteeseen on toimiva ja myös tarpeellinen jako toimenpiteiden ohjaamisen ja seurannan kannalta, koska hankkeen yksilöimiä ja tunnistamia toimenpiteitä on paljon (249).

Esitetyt toimenpiteet painottuvat erityisesti turvallisuusviestintään ja eri kohderyhmien tavoittamiseen, jossa korostuu näkökulma, että yksi ihminen voidaan kohdata useissa tilanteissa ja eri viitekehyksessä osana pelastuslaitosten ja näiden sidosryhmien työtä. Oletettavasti monikanavainen toiminta lisää toimenpiteiden vaikuttavuutta. Hankkeessa on myös hyvin tuotu esiin, että kaikkea työtä ei tarvitse tehdä yksin, vaan pelastustoimelle on määritetty myös käynnistäjän rooli ja yhteistyön ohjaamisen rooli. Tässä näkökulmassa on olennaista yhdessä tekeminen sidosryhmien kanssa, hyvä koordinoiminen ja yhteisten tavoitteiden asettaminen. Esitetty koordinaatioryhmä tulosten ja työn seurantaan on tarpeellinen.

Hankkeen tuloksissa jää vähälle huomiolle pelastuslaitosten tehtävä rakennesuunnittelijoiden ja arkkitehtien ja palokonsulttien ohjauksessa ja neuvonnassa, sekä yhteistoiminta rakennusvalvonnan kanssa. Tässä työssä on tavoitteena jo lähtökohtaisesti turvallisten rakennusten, hoito- ja huoltolaitosten saaminen. Niiden käyttöä valvotaan palotarkastuksilla pelastuslain nojalla. Myös pelastuslaitosten suorittaman palotutkinnan ja pelastuslaitosten tekemien asuinkiinteistöjen itsearviointien tulosten huomioiminen jää vähälle huomiolle. Valvontatoiminnan ja palontutkinnan antama tieto, sekä kiinteistöjen omistajien, laitosten ja yritysten omien itsearviointien antama tieto voidaan ottaa huomioon turvallisuusviestintää kohdennettaessa ja riskiryhmiä tunnistettaessa, sekä pelastuslaitosten ja sidosryhmien yhteistoiminnassa, ja linkittää paremmin mukaan hankkeen toimenpidelistaan.

Jukka Koponen

pelastusjohtaja

Pohjois-Savon pelastuslaitos

Paavo Tiitta

riskienhallintapäällikkö

Pohjois-Savon pelastuslaitos